

Критерии:

- ✧ Номер на анкета
- ✧ Пол
- ✧ Населено място
- ✧ Длъжност
- ✧ Години стаж

Номер на анкета	Пол	Град	Професия	Години стаж
Анкета 20	мъж	София	соц. работник	3
Анкета 15	мъж	София	психолог	4
Анкета 16	мъж	София	психолог - НПО	7
Анкета 23	мъж	София	соц. работник	9
Анкета 24	мъж	София	соц. работник	12
Анкета 14	мъж	София	соц. работник	17
Анкета 11	мъж	Шумен	служител в ЦОП	6
Анкета 1	мъж	Шумен	психолог	15
Анкета 9	мъж	Видин	психолог	6
Анкета 8	мъж	Видин	училищен психолог	12
Анкета 17	мъж	Мездра	закрила на детето	9
Анкета 5	мъж	Стара Загора	служител в ЦОП	15
Анкета 12	жена	София	НПО	3
Анкета 18	жена	София	психолог	4
Анкета 7	жена	София	психолог	5
Анкета 4	жена	София	психолог	6
Анкета 19	жена	София	семеен терапевт	8
Анкета 21	жена	София	педагогически съветник	10
Анкета 3	жена	София	психолог	10
Анкета 10	жена	София	психолог	12
Анкета 6	жена	София	психолог	15
Анкета 2	жена	Лом	психолог	15
Анкета 25	жена	Шумен	психолог	10
Анкета 13	жена	Севлиево	училищен психолог	6
Анкета 26	жена	Перник	адвокат	20
Анкета 22	жена	Русе	педагогически съветник	14

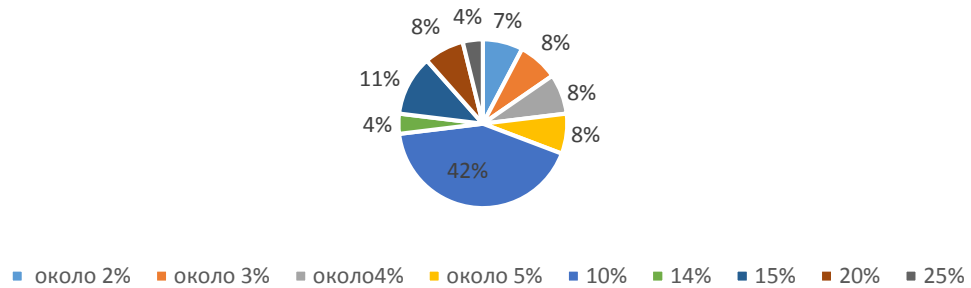
➤ Въпрос 1. Какъв е приблизителния процент на децата и младежите, преживяващи скръб, които са обект на специализирана работа с цел преодоляване на проблема?

1. -мъж, София, , социален работник, години стаж 3, Отговор: под 10 % (Анкета 20)
2. -жена, София, семеен терапевт, години стаж 8, Отговор: приблизително 10% (Анкета 19)

3. -жена, София, педагогически съветник в училище, години стаж, 10, Отговор: от 5 до 7 % (Анкета 21)
4. -жена, Перник, адвокат, години стаж 20, Отговор: не повече от 10 %
5. -мъж, Шумен, психолог, години стаж 15, Отговор: 15 % (Анкета 1)
6. -жена, София, психолог, години стаж 10, Отговор 10 % (Анкета 3)
7. -мъж, Стара загора, ръководител на ЦОП, години стаж 15, Отговор: малък процент (не е посочено) (Анкета 5)
8. -жена, София, психолог, години стаж 15, Отговор: 10 % (Анкета 6)
9. -жена, София, психолог, години стаж 5, Отговор: 25 % (Анкета 7)
10. -мъж, Видин, училищен психолог, години стаж 12, Отговор: 2% (Анкета 8)
11. -мъж, Видин, психолог, години стаж 6, Отговор: 10 % (Анкета 9)
12. -жена, София, психолог, години стаж 12, Отговор: 15 % (Анкета 10)
13. -мъж, Шумен, служител в ЦОП, години стаж 6, Отговор 3-5 % (Анкета 11)
14. -жена, София, НПО, години стаж 3, Отговор: 2% (Анкета 12)
15. -жена, Севлиево, училищен психолог, години стаж 6, Отговор: 7-9 % (Анкета 13)
16. -мъж, София, социален работник, години стаж 17, Отговор: до 5 % (Анкета 14)
17. -мъж, София, психолог, години стаж 4, Отговор: 15 % (Анкета 15)
18. -мъж, София, психолог –НПО, години стаж 7, Отговор: 3% (Анкета 16)
19. -мъж, Мездра, закрила на детето, години стаж 9, Отговор: 3-4 % (Анкета 17)
20. -жена, София, психолог, години стаж 4, Отговор: 2% (Анкета 18)
21. -жена, Русе, педагогически съветник, години стаж 14, Отговор: 5% (Анкета 22)
22. -мъж, София, социален работник, години стаж 9, Отговор: 12-15% (Анкета 23)
23. -мъж, София, социален работник, години стаж 12, Отговор: 5% (Анкета 24)
24. -жена, Шумен, психолог, години стаж 10, Отговор: 20 % (Анкета 25)
25. –жена, Лом, психолог, години стаж 15, Отговор: 10 % (Анкетна карта 2)
26. –жена, София, психолог, години стаж 6, Отговор: 20% (Анкетна карта 4)

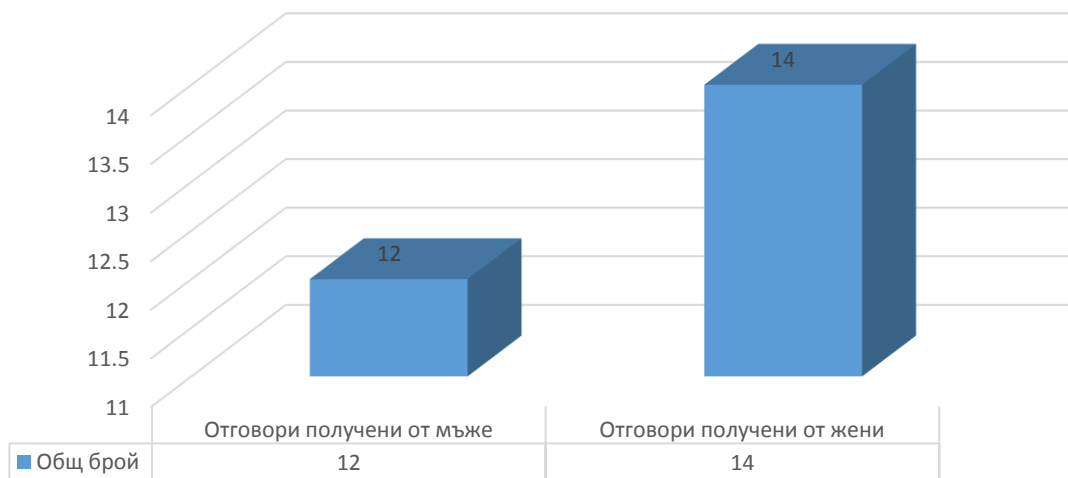
Диаграма 1. На диаграмата са представени процентите на отговорилите на анкетата експерти, в описателните критерии в дясната част са представени процентните отговори представени от експертите спрямо зададения въпрос.

Въпрос 1. Какъв е приблизителния процент на децата и младежите, преживяващи скръб, които са обект на специализирана работа с цел преодоляване на проблема?

Диаграма 2. Отговори на анкетите получени от експерти мъже и експерти жени - общ брой.

Въпрос 1. Какъв е приблизителния процент на децата и младежите, преживяващи скръб, които са обект на специализирана работа с цел преодоляване на проблема?

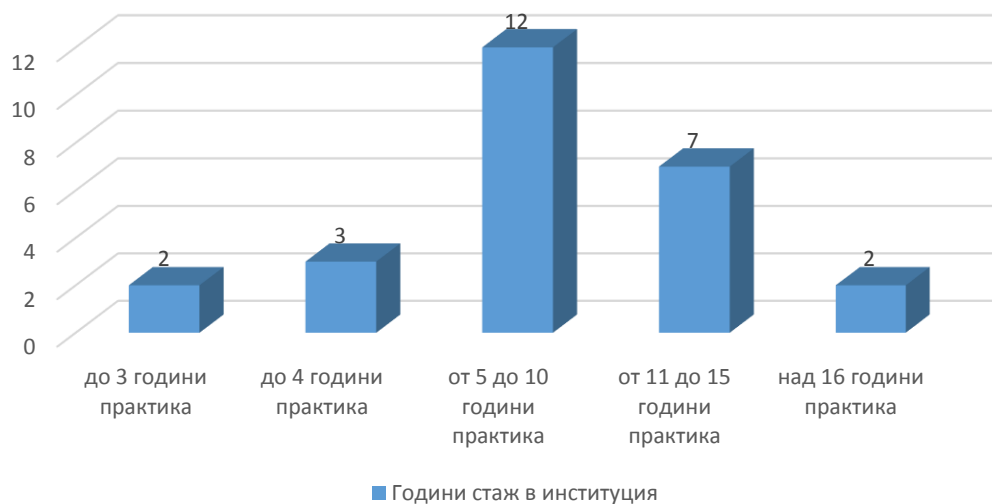
Диаграма 3. Отговори получени по градове:

Въпрос 1. Какъв е приблизителния процент на децата и младежите, преживяващи скръб, които са обект на специализирана работа с цел преодоляване на проблема?

Диаграма 4. Отговори получени според години стаж в институция предполагаща работа с деца преживяващи скръб.

Въпрос 1. Какъв е приблизителния процент на децата и младежите, преживяващи скръб, които са обект на специализирана работа с цел преодоляване на проблема?

Диаграма 5. Отговори получени според практикуваната професия на експертите. Представен общ брой на отговорили на запитването експерти в дадените професионални области.

➤ Въпрос 2. Какви са най-честите симптоми при деца и младежи преживяващи скръб?

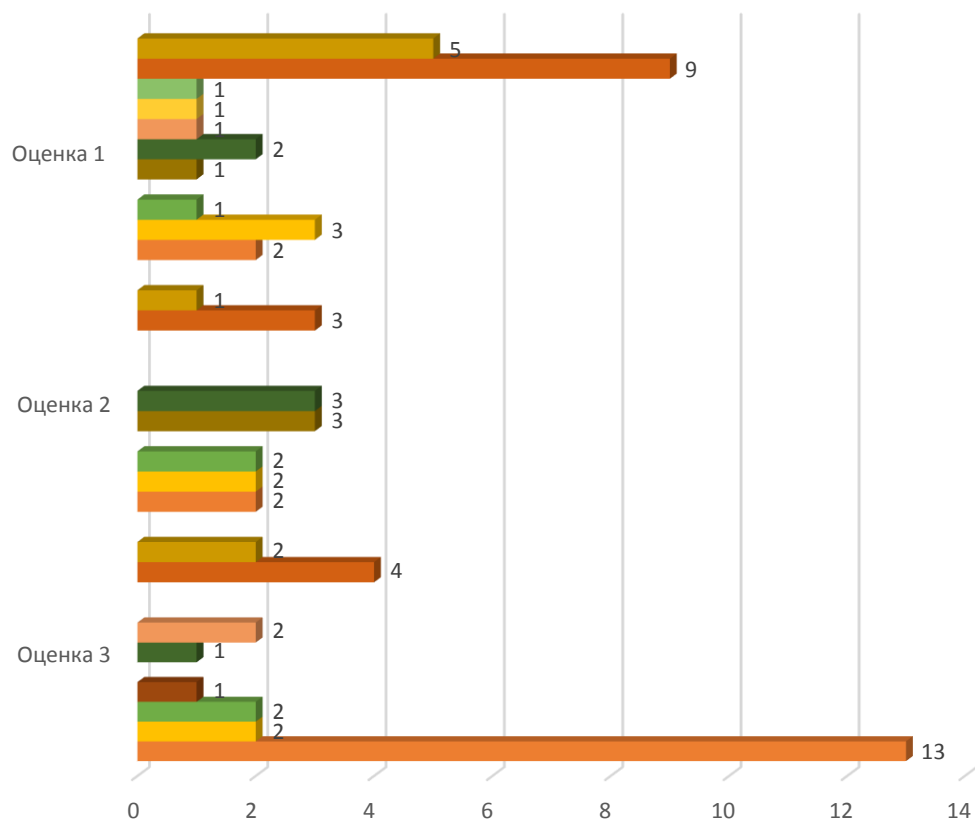
1. -мъж, София, , социален работник, години стаж 3, Отговор: **агресивност, апатичност - 3 , невъзможност за справяне с негативни емоции - 2, повишена чувствителност -1** (Анкета 20)
2. -жена, София, семеен терапевт, години стаж 8, Отговор: **дълбока тъка – 3, нежелание за активно участие в ежедневни и училищни дейности(апатия) – 2, затваряне в себе си – 1** (Анкета 19)
3. -жена, София, педагогически съветник в училище, години стаж, 10, Отговор: **чувство за вина – 3, агресия – 2, високо ниво на неудовлетвореност от живота -1** (Анкета 21)
4. -жена, Перник, адвокат, години стаж 20, Отговор: **апатия – 3 , агресивно поведение, употреба на ПАВ – 2 , бягство от вкъщи – 1**
5. -мъж, Шумен, психолог, години стаж 15, Отговор: **автоагресия – 3 , агресивно поведение – 2, депресия – 1** (Анкета 1)
6. -жена, София, психолог, години стаж 10, Отговор : **соматизиране – 3, агресия и автоагресия – 2, отчуждаване – 3** (Анкета 3)
7. -мъж, Стара загора,ръководител на ЦОП, години стаж 15, Отговор: **прекалена активност – 3, нежелание за комуникация – 2, затваряне в себе си – 1** (Анкета 5)
8. жена, София, психолог, години стаж 15, Отговор: **автоагресия – 3, депресия – 2, агресивно и недружелюбно поведение – 1** (Анкета 6)

9. -жена, София, психолог, години стаж 5, Отговор: **неконтактност – 3, депресия – 2, суицидно поведение – 1** (Анкета 7)
10. -мъж, Видин, училищен психолог, години стаж 12, Отговор: **депресия – 3, некомуникативност -2, затваряне в себе си - 1** (Анкета 8)
11. -мъж, Видин, психолог, години стаж 6, Отговор: **суицидни мисли – 3, агресия - 2, депресия - 1** (Анкета 9)
12. -жена, София, психолог, години стаж 12, Отговор: **депресия – 3, агресия и автоагресия – 2, отчуждаване – 1** (Анкета 10)
13. -мъж, Шумен, служител в ЦОП, години стаж 6, Отговор: **суициди – 3, незаинтересованост от всичко – 2, депресия – 1** (Анкета 11)
14. -жена, София, НПО, години стаж 3, Отговор: **суицидни мисли – 3, агресия – 2, депресия - 1** (Анкета12)
15. -жена, Севлиево, училищен психолог, години стаж 6, Отговор: **конфликтност – 3, автоагресия – 2, некомуникативност – 1** (Анкета 13)
16. -мъж, София, социален работник, години стаж 17, Отговор: **чувство за вина – 3, враждебност – 2, мисли или опит за самоубийство – 1** (Анкета 14)
17. -мъж, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **липса на енергия – 3, чувство на вина – 2, депресия – 1** (Анкета 15)
18. -мъж, София, психолог –НПО, години стаж 7, Отговор: **усещане за безнадежност – 3, тъга – 2, изолация – 1**(Анкета 16)
19. -мъж, Мездра, закрила на детето, години стаж 9, Отговор: **депресия – 3, избухливост – 2, разсеяност, лош успех – 1** (Анкета 17)
20. -жена, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **детето губи интерес към ежедневни дейности – 3, безсъние – 2, отказ от посещаване на училище – 1** (Анкета 18)
21. -жена, Русе, педагогически съветник, години стаж 14, Отговор: **затваряне в себе си – 3, депресия – 2, понижаване на успеха – 1** (Анкета 22)
22. -мъж, София, социален работник, години стаж 9, Отговор: **агресия – 3, депресия – 2, автоагресия – 1** (Анкета 23)
23. -мъж, София, социален работник, години стаж 12, Отговор: **суицидни намерения – 3, некомуникативност – 2, депресия – 1** (Анкета 24)
24. -жена, Шумен, психолог, години стаж 10, Отговор: **понижен жизнен статус – 3, отказ от хранене – 2, депресия – 1** (Анкета 25)
25. –жена, Лом, психолог, години стаж 15, Отговор: **автоагресия – 3, агресивно поведение, склонност към насилие – 2, депресия – 1** (Анкетна карта 2)
26. –жена, София, психолог, години стаж 6, Отговор: **тъга, съзливост – 3, намален интерес към дейности – 2, усещане за безнадежност – 1** (Анкетна карта 4)

Диаграма 6. Въпрос 2. Какви са най-честите симптоми при деца и младежи преживяващи скръб?

*Оценката по въпроса от експертите е представена в тристепенна скала, като най-високата степен е 3, а най-ниската 1.

Въпрос 2. Какви са най-честите симптоми при деца и младежи преживяващи скръб?

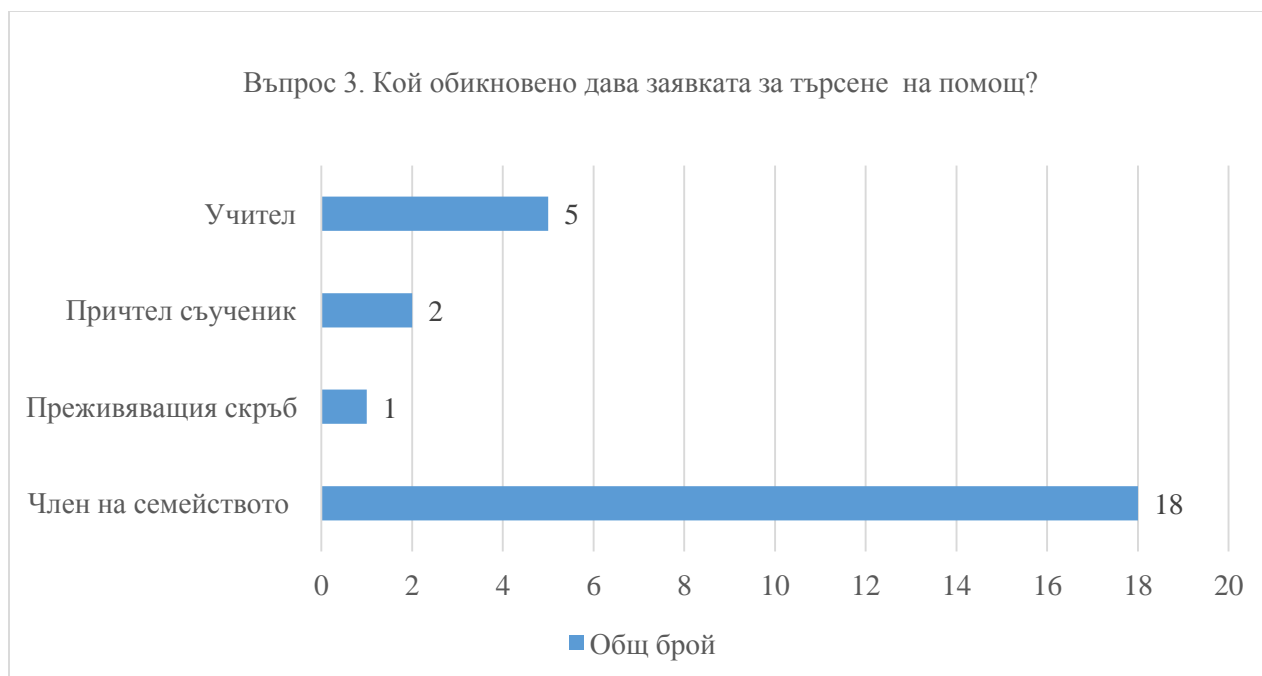
	Оценка 3	Оценка 2	Оценка 1
■ Самоубийствени мисли	2	1	5
■ Депресия	4	3	9
■ Бягство от вкъщи			1
■ Употреба на ПАВ			1
■ Чувство за вина	2		1
■ затваряне в себе си	1	3	2
■ нежелание за активно участие в дейности		3	1
■ тъга	1		
■ Повишена чувствителност	2	2	1
■ Невъзможност за справяне с емоции	2	2	3
■ Агресивност	13	2	2

- Самоубийствени мисли
- Депресия
- Бягство от вкъщи
- Употреба на ПАВ
- Чувство за вина
- затваряне в себе си
- нежелание за активно участие в дейности
- тъга
- Повишена чувствителност
- Невъзможност за справяне с емоции
- Агресивност

➤ Въпрос 3. Кой обикновено дава заявката за търсене на помощ?

1. -мъж, София, , социален работник, години стаж 3, Отговор: **член на семейството** (Анкета 20)
2. -жена, София, семеен терапевт, години стаж 8, Отговор: **член на семейството** (Анкета 19)
3. -жена, София, педагогически съветник в училище, години стаж, 10, Отговор: **преживяващия скръб** (Анкета 21)
4. -жена, Перник, адвокат, години стаж 20, Отговор: **приятел, съученик**
5. -мъж, Шумен, психолог, години стаж 15, Отговор: **член на семейството**(Анкета 1)
6. -жена, София, психолог, години стаж 10, Отговор **член на семейството** (Анкета 3)
7. -мъж, Стара загора,ръководител на ЦОП, години стаж 15, Отговор: **член на семейството** (Анкета 5)
8. жена, София, психолог, години стаж 15, Отговор: **член на семейството** (Анкета 6)
9. -жена, София, психолог, години стаж 5, Отговор: **член на семейството** (Анкета 7)
10. -мъж, Видин, училищен психолог, години стаж 12, Отговор: **учител**(Анкета 8)
11. -мъж, Видин, психолог, години стаж 6, Отговор: **член на семейството** (Анкета 9)
12. -жена, София, психолог, години стаж 12, Отговор: **член на семейството** (Анкета 10)
13. -мъж, Шумен, служител в ЦОП, години стаж 6, Отговор **член на семейството** (Анкета 11)
14. -жена, София, НПО, години стаж 3, Отговор: **член на семейството** (Анкета 12)
15. -жена, Севлиево, училищен психолог, години стаж 6, Отговор: **учител** (Анкета 13)
16. -мъж, София, социален работник, години стаж 17, Отговор: **член на семейството** (Анкета 14)
17. -мъж, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **член на семейството** (Анкета 15)
18. -мъж, София, психолог –НПО, години стаж 7, Отговор: **приятел, съученик**(Анкета 16)
19. -мъж, Мездра, закрила на детето, години стаж 9, Отговор: **учител**(Анкета 17)
20. -жена, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **близък** (Анкета 18)
21. -жена, Русе, педагогически съветник, години стаж 14, Отговор: **учител** (Анкета 22)
22. -мъж, София, социален работник, години стаж 9, Отговор: **учител** (Анкета 23)
23. -мъж, София, социален работник, години стаж 12, Отговор: **член на семейството** (Анкета 24)
24. -жена, Шумен, психолог, години стаж 10, Отговор: **член на семейството** (Анкета 25)
25. –жена, Лом, психолог, години стаж 15, Отговор: **член на семейството** (Анкетна карта 2)
26. –жена, София, психолог, години стаж 6, Отговор: **член на семейството** (Анкетна карта 4)

Диаграма7. Впрос 3. Общ брой на отговорите дадени от експерти по посочения въпрос според изброените критерии.

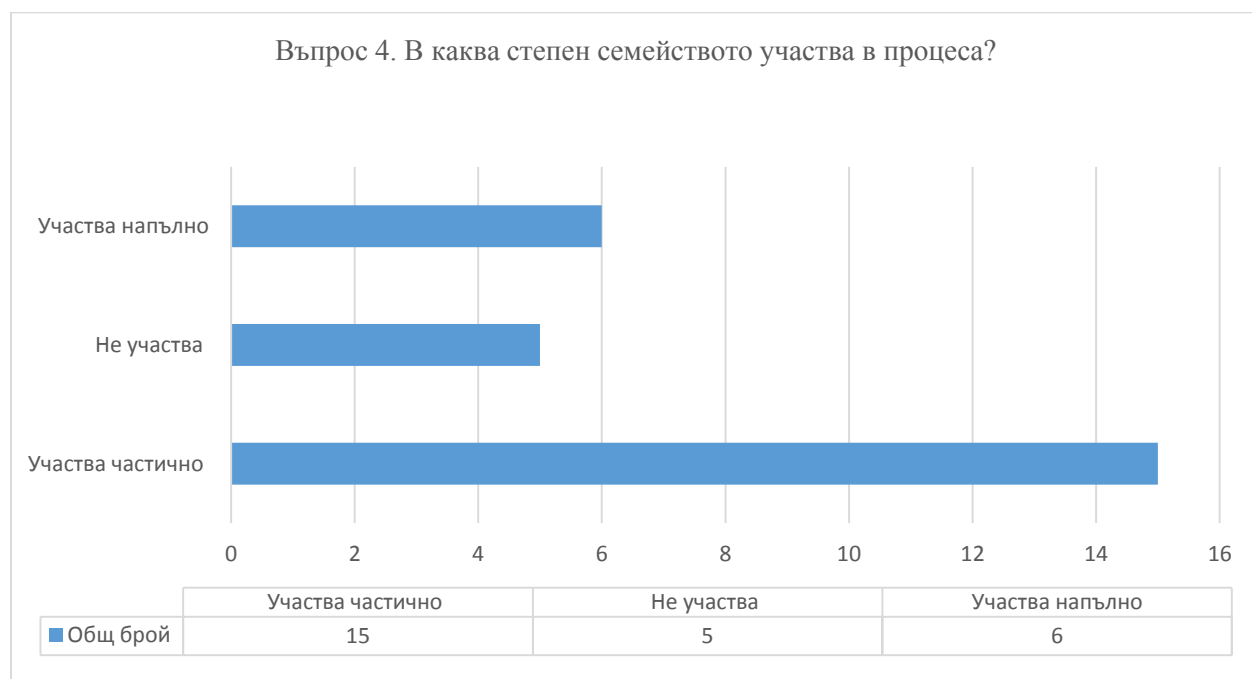

➤ Въпрос 4. В каква степен семейството участва в процеса?

1. -мъж, София, , социален работник, години стаж 3, Отговор: **участва частично** (Анкета 20)
2. -жена, София, семеен терапевт, години стаж 8, Отговор: **участва частично** (Анкета 19)
3. -жена, София, педагогически съветник в училище, години стаж, 10, Отговор: **участва частично** (Анкета 21)
4. -жена, Перник, адвокат, години стаж 20, Отговор: **напълно участва**
5. -мъж, Шумен, психолог, години стаж 15, Отговор: **участва частично**(Анкета 1)
6. -жена, София, психолог, години стаж 10, Отговор **участва частично** (Анкета 3)
7. -мъж, Стара загора,ръководител на ЦОП, години стаж 15, Отговор: **участва частично** (Анкета 5)
8. жена, София, психолог, години стаж 15, Отговор: **участва частично** (Анкета 6)
9. -жена, София, психолог, години стаж 5, Отговор: **напълно участва** (Анкета 7)
10. -мъж, Видин, училищен психолог, години стаж 12, Отговор: **участва частично** (Анкета 8)
11. -мъж, Видин, психолог, години стаж 6, Отговор: **напълно участва** (Анкета 9)
12. -жена, София, психолог, години стаж 12, Отговор: **участва частично** (Анкета 10)
13. -мъж, Шумен, служител в ЦОП, години стаж 6, Отговор **участва частично** (Анкета 11)
14. -жена, София, НПО, години стаж 3, Отговор: **участва частично** (Анкета 12)
15. -жена, Севлиево, училищен психолог, години стаж 6, Отговор: **участва частично** (Анкета 13)
16. -мъж, София, социален работник, години стаж 17, Отговор: **не участва** (Анкета 14)

17. -мъж, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **не участва**(Анкета 15)
18. -мъж, София, психолог –НПО, години стаж 7, Отговор: **участва частично** (Анкета 16)
19. -мъж, Мездра, закрила на детето, години стаж 9, Отговор: **участва частично** (Анкета 17)
20. -жена, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **участва частично** (Анкета 18)
21. -жена, Русе, педагогически съветник, години стаж 14, Отговор: **не участва** (Анкета 22)
22. -мъж, София, социален работник, години стаж 9, Отговор: **не участва**(Анкета 23)
23. -мъж, София, социален работник, години стаж 12, Отговор: **не участва** (Анкета 24)
24. -жена, Шумен, психолог, години стаж 10, Отговор: **участва частично** (Анкета 25)
25. –жена, Лом, психолог, години стаж 15, Отговор: **участва частично** (Анкетна карта 2)
26. -жена, София, психолог, години стаж 6, Отговор: **напълно участва**(анкетна карта 4)

Диаграма 8. Въпрос 4.Общ брой на отговори дадени по различни критерии включени в анкетните карти попълвани от експерти.

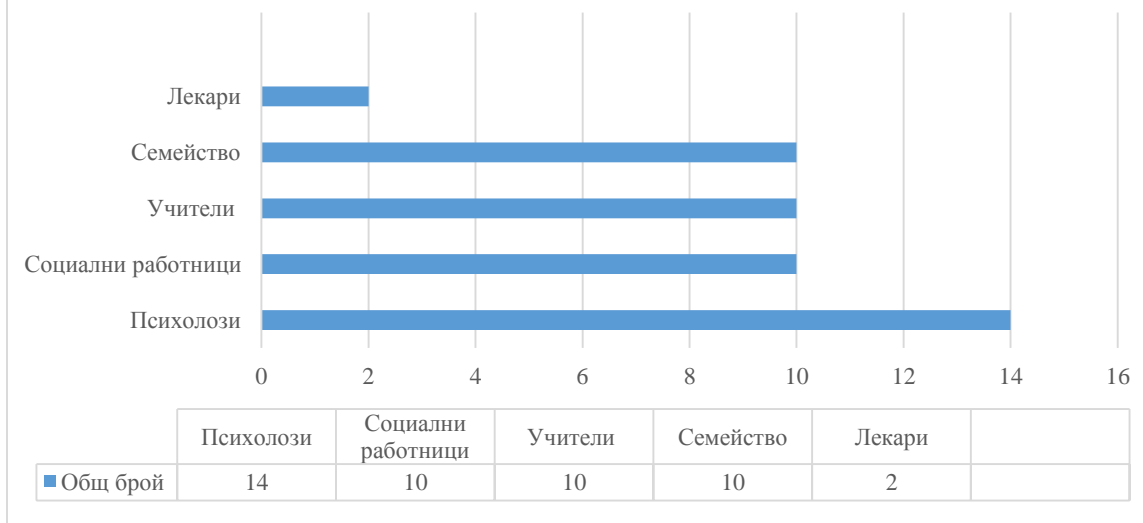
➤ Въпрос 5. Кой са останалите специалисти, с които най-често партнирате за разрешаване на проблема?

1. -мъж, София, , социален работник, години стаж 3, Отговор: **психолози** (Анкета 20)
2. -жена, София, семеен терапевт, години стаж 8, Отговор: **психолози** (Анкета 19)
3. -жена, София, педагогически съветник в училище, години стаж, 10, Отговор: **психолози** (Анкета 21)

4. -жена, Перник, адвокат, години стаж 20, Отговор: **психолози**
5. -мъж, Шумен, психолог, години стаж 15, Отговор: **лекари** (Анкета 1)
6. -жена, София, психолог, години стаж 10, Отговор **родители**(Анкета 3)
7. -мъж, Стара загора,ръководител на ЦОП, години стаж 15, Отговор: **психолози** (Анкета 5)
8. жена, София, психолог, години стаж 15, Отговор: **социални работници** (Анкета 6)
9. -жена, София, психолог, години стаж 5, Отговор: **социални работници, учители, приятели**(Анкета 7)
10. -мъж, Видин, училищен психолог, години стаж 12, Отговор: **психолози, социални работници, учители**(Анкета 8)
11. -мъж, Видин, психолог, години стаж 6, Отговор: **психолози, социални работници, учители** (Анкета 9)
12. -жена, София, психолог, години стаж 12, Отговор: **психолози, социални работници** (Анкета 10)
13. -мъж, Шумен, служител в ЦОП, години стаж 6, Отговор **психолози, социални работници, учители** (Анкета 11)
14. -жена, София, НПО, години стаж 3, Отговор: **учители, други колеги от НПО** (Анкета 12)
15. -жена, Севлиево, училищен психолог, години стаж 6, Отговор: **учители, семейство**(Анкета 13)
16. -мъж, София, социален работник, години стаж 17, Отговор: **семейство** (Анкета 14)
17. -мъж, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **социални работници, семейство**(Анкета 15)
18. -мъж, София, психолог –НПО, години стаж 7, Отговор: **психолози, социални работници, семейство** (Анкета 16)
19. -мъж, Мездра, закрила на детето, години стаж 9, Отговор: **социални работници, учители, семейство** (Анкета 17)
20. -жена, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **психолози, учители, семейство** (Анкета 18)
21. -жена, Русе, педагогически съветник, години стаж 14, Отговор: **учители, семейство** (Анкета 22)
22. -мъж, София, социален работник, години стаж 9, Отговор: **психолози, учители, семейство** (Анкета 23)
23. -мъж, София, социален работник, години стаж 12, Отговор: **психолози, лекари, семейство** (Анкета 24)
24. -жена, Шумен, психолог, години стаж 10, Отговор: **психолози, семейство**(Анкета 25)
25. –жена, Лом, психолог, години стаж 15, Отговор: **учители** (Анкетна карта 2)
26. -жена, София, психолог, години стаж 6, Отговор: **социални работници, учители** (Анкетна карта 4)

Диаграма 9. Въпрос 5. Общ брой отговори дадени от експерти впопълнените анкетни карти. Общичт брой е даден спрчмо изброените критерии.

Въпрос 5. Кои са останалите специалисти, с които най-често партнирате за разрешаване на проблема?

➤ Въпрос 6. В какъв процент от случаите, с които работите, се наблюдават усложнения в следствие на скръбта?

1. -мъж, София, , социален работник, години стаж 3, Отговор: **30 %** (Анкета 20)
2. -жена, София, семеен терапевт, години стаж 8, Отговор: **40%** (Анкета 19)
3. -жена, София, педагогически съветник в училище, години стаж, 10, Отговор: **3%** (Анкета 21)
4. -жена, Перник, адвокат, години стаж 20, Отговор: **20 %**
5. -мъж, Шумен, психолог, години стаж 15, Отговор: (Анкета 1)
6. -жена, София, психолог, години стаж 10, Отговор **Усложнения след непреработена скръб по-често наблюдавам при възрастните, отколкото при децата, защото те вече изграждат стабилни и трайни стереотипи, които се отразяват на социалното и психичното им функциониране. А при децата не толкова преживяването на скръб, колкото съпътстващите на това фактори водят до усложнения. И в крайна сметка усложненията достигат до психологичния кабинет**(Анкета 3)
7. -мъж, Стара загора,ръководител на ЦОП, години стаж 15, Отговор: **5 – 10 %**(Анкета 5)
8. жена, София, психолог, години стаж 15, Отговор: **10 %**(Анкета 6)
9. -жена, София, психолог, години стаж 5, Отговор: **6%** (Анкета 7)
10. -мъж, Видин, училищен психолог, години стаж 12, Отговор: **5-10%** (Анкета 8)
11. -мъж, Видин, психолог, години стаж 6, Отговор: **5-10%** (Анкета 9)
12. -жена, София, психолог, години стаж 12, Отговор: **15 %** (Анкета 10)
13. -мъж, Шумен, служител в ЦОП, години стаж 6, Отговор **5%** (Анкета 11)

14. -жена, София, НПО, години стаж 3, Отговор: **15%** (Анкета 12)
15. -жена, Севлиево, училищен психолог, години стаж 6, Отговор: **20 %** (Анкета 13)
16. -мъж, София, социален работник, години стаж 17, Отговор: **30 %** (Анкета 14)
17. -мъж, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **10 %** (Анкета 15)
18. -мъж, София, психолог –НПО, години стаж 7, Отговор: **6%** (Анкета 16)
19. -мъж, Мездра, закрила на детето, години стаж 9, Отговор: **0 %** (Анкета 17)
20. -жена, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **0%** (Анкета 18)
21. -жена, Русе, педагогически съветник, години стаж 14, Отговор: **20 %**(Анкета 22)
22. -мъж, София, социален работник, години стаж 9, Отговор: **0 %** (Анкета 23)
23. -мъж, София, социален работник, години стаж 12, Отговор: **10 %** (Анкета 24)
24. -жена, Шумен, психолог, години стаж 10, Отговор: **30 %** (Анкета 25)
25. –жена, Лом, психолог, години стаж 15, Отговор: **7 %** (Анкетна карта 2)
26. -жена, София, психолог, години стаж 6, Отговор: **40 %** (Анкетна карта 4)

Диаграма 10. Въпрос 6. Представените в диаграмата проценти са от получените отговори от експерти попълнили анкетната карта. В основната диаграма са представени процентния дял на попълнителите анкетата експерти. В легендата над диаграмата са представени съответните точни проценти по зададения въпрос.

- Въпрос 7. Прилагате ли специални програми в училищна среда за подкрепа на деца, преживяващи скръб (във Вашата държава/град прилагат ли се съответните програми)?

1. -мъж, София, , социален работник, години стаж 3, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 20)
2. -жена, София, семеен терапевт, години стаж 8, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 19)
3. -жена, София, педагогически съветник в училище, години стаж, 10, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 21)
4. -жена, Перник, адвокат, години стаж 20, Отговор: **понякога**
5. -мъж, Шумен, психолог, години стаж 15, Отговор: **понякога** (Анкета 1)
6. -жена, София, психолог, години стаж 10, Отговор: **не предлага** (Анкета 3)
7. -мъж, Стара загора,ръководител на ЦОП, години стаж 15, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 5)
8. жена, София, психолог, години стаж 15, Отговор: **понякога** (Анкета 6)
9. -жена, София, психолог, години стаж 5, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 7)
10. -мъж, Видин, училищен психолог, години стаж 12, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 8)
11. -мъж, Видин, психолог, години стаж 6, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 9)
12. -жена, София, психолог, години стаж 12, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 10)
13. -мъж, Шумен, служител в ЦОП, години стаж 6, Отговор **не прилагаме** (Анкета 11)
14. -жена, София, НПО, години стаж 3, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 12)
15. -жена, Севлиево, училищен психолог, години стаж 6, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 13)
16. -мъж, София, социален работник, години стаж 17, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 14)
17. -мъж, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 15)
18. -мъж, София, психолог –НПО, години стаж 7, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 16)
19. -мъж, Мездра, закрила на детето, години стаж 9, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 17)
20. -жена, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 18)
21. -жена, Русе, педагогически съветник, години стаж 14, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 22)
22. -мъж, София, социален работник, години стаж 9, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 23)
23. -мъж, София, социален работник, години стаж 12, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 24)
24. -жена, Шумен, психолог, години стаж 10, Отговор: **не прилагаме** (Анкета 25)
25. –жена, Лом, психолог, години стаж 15, Отговор: **понякога** (Анкетна карта 2)
26. -жена, София, психолог, години стаж 6, Отговор: **не прилагаме** (Анкетна карта 4)

Диаграма 11. Въпрос 7. Представените данни са обособени в два критерия спрямо отговорите на еспертите попълнили анкетата.

➤ Въпрос 8. Кое е водещото в работата Ви с деца и младежи, преживяващи скръб?

1. -мъж, София, , социален работник, години стаж 3, Отговор: **Работата ни е базирана на принципа за водене на случай. Ангажираността ни е както към детето, преживяващо скръб, така и към неговото семейство и близко приятелско обкръжение. За нас е важно да използваме всички ресурси, за да подкрепим детето, преживяващо скръб(Анкета 20)**
2. -жена, София, семеен терапевт, години стаж 8, Отговор: **Доверието между специалиста и детето преживяващо скръб е от съществено значение. Привличането на други специалисти и участието на широк семеен и приятелски кръг в процеса на подкрепа играят ключова роля за справяне с проблема (Анкета 19)**
3. -жена, София, педагогически съветник в училище, години стаж, 10, Отговор: **Важно е децата, преживяващи скръб да чувстват, че има специалисти, които могат да им помогнат. Въвличането на семейството е сред ключовите моменти в тази посока (Анкета 21)**
4. -жена, Перник, адвокат, години стаж 20, Отговор: **Създаване на доверителна връзка, разбиране, подкрепа, професионализъм, поверителност**
5. -мъж, Шумен, психолог, години стаж 15, Отговор: **доверие, емпатия (Анкета 1)**
6. -жена, София, психолог, години стаж 10, Отговор: **Снижаване на тревожността, приемане на действителността, изграждане на стратегии за справяне с фрустриращи ситуации. Разпознаване на чувства и емоции, мотивите за взимане на решение и други (Анкета 3)**

7. -мъж, Стара загора, ръководител на ЦОП, години стаж 15, Отговор: **Да ги придружим в тяхната скръб и да подкрепим семейството в този процес.** (Анкета 5)
8. жена, София, психолог, години стаж 15, Отговор: **Търсене на контакт с близките** (Анкета 6)
9. -жена, София, психолог, години стаж 5, Отговор: **Създаване на доверие и познаване на проблема** (Анкета 7)
10. -мъж, Видин, училищен психолог, години стаж 12, Отговор: **Да ги консултираме и да привлечем семейството** (Анкета 8)
11. -мъж, Видин, психолог, години стаж 6, Отговор: **Да ги консултираме и да привлечем семейството** (Анкета 9)
12. -жена, София, психолог, години стаж 12, Отговор: **Работа с чувства и емоции** (Анкета 10)
13. -мъж, Шумен, служител в ЦОП, години стаж 6, Отговор **Да консултираме детето и младежа, да го подкрепим** (Анкета 11)
14. -жена, София, НПО, години стаж 3, Отговор: **Да ги включим в групова терапия** (Анкета 12)
15. -жена, Севлиево, училищен психолог, години стаж 6, Отговор: **Ранното диагностициране и лечение са от съществено значение за децата със скръб** (Анкета 13)
16. -мъж, София, социален работник, години стаж 17, Отговор: **Индивидуални терапевтични методи, доказали се ефективни при съответните проблеми** (Анкета 14)
17. -мъж, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **Ранно диагностициране и насочване към специалисти** (Анкета 15)
18. -мъж, София, психолог –НПО, години стаж 7, Отговор: **Дългото отричане на смъртта или отказването от приемане са емоционално нездрави реакции, които могат да доведат до по-сериозни проблеми** (Анкета 16)
19. -мъж, Мездра, закрила на детето, години стаж 9, Отговор: **Децата и родителите и юношите не осъзнават, че при траур и проблеми, трябва да се търси специалист и помощ. Трябва да им се обяснява от медиите** (Анкета 17)
20. -жена, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **Малките деца може да вярват, че родител, баба или дядо, брат или сестра са починали, защото някога, когато са били ядосани, са пожелали смъртта на конкретния човек. Децата чувстват вина и се самообвиняват, че желанието им се е сбъднало. На детето трябва да му се помогне да преодолее вината** (Анкета 18)
21. -жена, Русе, педагогически съветник, години стаж 14, Отговор: **Насочване към специалисти** (Анкета 22)
22. -мъж, София, социален работник, години стаж 9, Отговор: **Консултиране, подкрепа, насочване към терапия** (Анкета 23)
23. -мъж, София, социален работник, години стаж 12, Отговор: **Създаване на контакт и мотивиране за консултиране** (Анкета 24)
24. -жена, Шумен, психолог, години стаж 10, Отговор: **Някои тийнейдъри искат самостоятелно да потърсят информация през интернет. Трябва да се насочат и, ако информацията е релевантна на поставената диагноза, да се изяснят съществуващите неясноти и обърквания.** (Анкета 25)

25. –жена, Лом, психолог, години стаж 15, Отговор: **Доверие и навременна подкрепа** (Анкетна карта 2)
26. - жена, София, психолог, години стаж 6, Отговор: **Децата се защитават от другите, както възрастните. Те чудесно прикриват болката, когато чувстват, че нараняват някого. Това, което те не осъзнават е, че болката е там, но споделянето на болката може да се облекчи натоварването. Децата имат нужда да кажат "сбогом".** (Анкетна карта 4)

➤ **Въпрос 9. Кое е най-важното, което според вас трябва да присъства във всяка програма за подкрепа на деца и младежи, преживяващи скръб?**

1. -мъж, София, , социален работник, години стаж 3, Отговор: **Детето трябва да разбира какво се случва с него. Да може само да изгражда механизми за справяне с проблема. Да знае, че социалният работник би могъл да го подкрепи адекватно в точния момент** (Анкета 20)
2. -жена, София, семеен терапевт, години стаж 8, Отговор: **Програмата следва да се прилага още в първоначалния момент при възникване на събитието и е препоръчително да следва отделните етапи, през които мпреминава преживяващия скръб. Ясно разписана следва да бъде и подкрепата, която той получава във всеки един момент** (Анкета 19)
3. -жена, София, педагогически съветник в училище, години стаж, 10, Отговор: **Адекватното участие на съучениците и учителите в подкрепата са водещи за това, детето да може да се справи с преживяванията и чувствата си** (Анкета 21)
4. -жена, Перник, адвокат, години стаж 20, Отговор: **Устойчивост на програмите – да има държавна политика с кошто да се гарантира предполагагането на такива програми и която да създава устойчиви координирани действия на всички органи и институции при работа с деца и младежи преживяващи скръб в партньорство с НПО и гражданското общество**
5. -мъж, Шумен, психолог, години стаж 15, Отговор: **Сигурност, ясни цели** (Анкета 1)
6. -жена, София, психолог, години стаж 10, Отговор: **И индивидуалния и груповия подход имат място в това поле на работа. Дебрифингът е добра практика за подкрепа при преживяване на стрес, загуба, както и индивидуалните консултации, за подкрепа и овластяване, в случаите в които човек има нужда** (Анкета 3)
7. -мъж, Стара загора,ръководител на ЦОП, години стаж 15, Отговор: **Активиране на ресурсите в семейната среда.** (Анкета 5)
8. жена, София, психолог, години стаж 15, Отговор: **Подготвеност, програми** (Анкета 6)
9. -жена, София, психолог, години стаж 5, Отговор: **Техники, механизми, превенция** (Анкета 7)
10. -мъж, Видин, училищен психолог, години стаж 12, Отговор: **Активиране на ресурсите в семейната среда.** (Анкета 8)
11. -мъж, Видин, психолог, години стаж 6, Отговор: **Активиране на семейството.** (Анкета 9)

12. -жена, София, психолог, години стаж 12, Отговор: **Груповите и индивидуалните консултации. Работа със семейства. Превенция в училищата.** (Анкета 10)
13. -мъж, Шумен, служител в ЦОП, години стаж 6, Отговор **Качествени и повече превантивни програми. Подкрепяща среда в училище и сред приятелите** (Анкета 11)
14. -жена, София, НПО, години стаж 3, Отговор: **Популяризиране на проблема и търсене на публичност** (Анкета 12)
15. -жена, Севлиево, училищен психолог, години стаж 6, Отговор: **Програми за превантивна работа в училищата, които да подкрепят децата да споделят проблема и да потърсят помощ, а да не се затварят в себе си** (Анкета 13)
16. -мъж, София, социален работник, години стаж 17, Отговор: **Родителите трябва да се обърнат към личния си лекар, който да ги насочи към психиатър, които да постави диагнозата и назначи лечението.** (Анкета 14)
17. -мъж, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **Депресираните деца и юноши са с повишен риск за извършване на самоубийство. Депресираните юноши могат да злоупотребяват с алкохол или други наркотици като начин да се почувстват по-добре.** (Анкета 15)
18. -мъж, София, психолог –НПО, години стаж 7, Отговор: **Когато детето приеме смъртта е вероятно да изрази чувството си на тъга непостоянно във времето и често в непредвидени моменти. Психолог или друг квалифициран специалист по психично здраве може да помогне на детето да приеме смъртта и да подпомогне другите близки в подпомагането на детето в процеса на траур** (Анкета 16)
19. -мъж, Мездра, закрила на детето, години стаж 9, Отговор: **Детето трябва да се разбира и уважава, да се чува като говори** (Анкета 17)
20. -жена, София, психолог, години стаж 4, Отговор: **На децата и младежите следва да бъде позволено да изразят чувствата си по начин, избран от тях самите** (Анкета 18)
21. -жена, Русе, педагогически съветник, години стаж 14, Отговор: **Децата и младежите са в риск да злоупотребяват с алкохол или ПАВ** (Анкета 22)
22. -мъж, София, социален работник, години стаж 9, Отговор: **Да има превантивни програми за деца и родители** (Анкета 23)
23. -мъж, София, социален работник, години стаж 12, Отговор: **Повече да се говори за проблема и последствията** (Анкета 24)
24. -жена, Шумен, психолог, години стаж 10, Отговор: **Децата и младежите трябва да постигнат увереността и спокойствието, че те не са причината за смъртта на близкия, тъй като при някои от тях е възможно да се появи чувство на вина. У тях може да се появи притеснение за собственото си здравословно състояние под страх, че с тях може да се случи същото. Разговорът може да провокира темите за здравословното състояние и на самите деца и младежи, което трябва да обсъдят с личен лекар или специалист при необходимост** (Анкета 25)
25. –жена, Лом, психолог, години стаж 15, Отговор: **ефективни, здравословни стратегии за справяне** (Анкетна карта 2)
26. - жена, София, психолог, години стаж 6, Отговор: **Смъртта на домашен любимец може да бъде първия опит на справяне със загуба за едно дете. Възползвайте се от това, за да обяснявате на подрастващите при превантивни или училищни програми за смъртта и**

скръбта. "Уловените моменти" позволяват детето/тийнейджърът да се подготви за процеса на преживяване на скръб в ситуация, в която може да има по-малко от емоционална привързаност (Анкетна карта 4)